

بررسی خصوصیات میوه و هسته سه رقم زیتون سویلانا، مانزانیلا و کنسروالیا در شهرستان ویسیان لرستان

یونس شیری^۱، بهمن زاهدی^۲، عبدالله احتشام نیا^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه لرستان

۲- استادیار گروه تولیدات گیاهی، دانشگاه لرستان

E-mail: shiriyounes@yahoo.com

چکیده

این پژوهش به منظور بررسی خصوصیات میوه سه رقم تجارتي زیتون کنسروالیا، سویلانا و مانزانیلا براساس طرح آماری بلوک کامل تصادفی با دو فاکتور منطقه (یک سطح شامل باغ سازگاری جهاد کشاورزی شهرستان ویسیان) و فاکتور دوم ارقام مختلف زیتون، (در سه سطح شامل ارقام کنسروالیا، مانزانیلا و سویلانا) می باشد. و در ۴ تکرار در سال ۱۳۹۲ انجام گرفت. نتایج آزمایش نشان داد که رقم کنسروالیا به ترتیب بیشترین وزن تر ۲۰ میوه بدون هسته با (۶۵/۳۱)، بیشترین وزن خشک ۲۰ میوه با (۲۵/۲۵) گرم، بیشترین نسبت طول به قطر با (۱/۳۲) و بیشترین نسبت طول به عرض با (۱/۲۸) گرم را داشت. بیشترین درصد روغن نیز متعلق به رقم سویلانا با (۴۶/۳۳) درصد و کمترین درصد روغن متعلق به کنسروالیا با (۴۵/۷۳) و مانزانیلا با (۴۵/۵۹) درصد بود. ارقام مانزانیلا و سویلانا ویسیان بترتیب با (۵۶/۰۹) و (۵۵/۹۵) گرم کمترین وزن ۲۰ میوه با هسته، همچنین کمترین وزن خشک ۲۰ میوه بترتیب با (۲۲/۴۴) و (۲۰/۳۵) گرم، کمترین نسبت طول به قطر بترتیب با (۱/۲۹) و (۱/۲۴) سانتی متر و کمترین نسبت طول به عرض با (۱/۲۶) و (۱/۲۴) سانتی متر داشتند.

واژه های کلیدی: خصوصیات میوه و هسته، کنسروالیا، مانزانیلا، سویلانا، زیتون، ویسیان

۱- مقدمه

از آن جایی که در برنامه توسعه زیتون توجه به ارقام با خصوصیات مطلوب از جمله فرم رویشی، پرمحصولی با صفات کیفی برتر از نظر کنسروی و یا روغنی و سازگاری به شرایط محیطی اهمیت دارد، در این راستا استفاده از موتانت‌های حاصل از ارقام معرفی شده و مطلوب می‌تواند مفید باشد (بالدینی، ۱۹۸۶). در طی چند سال اخیر قدمهای مثبت و موثری برای توسعه زیتون کاری در کشور برداشته شده است. لازمه توسعه زیتون کاریهای مدرن معرفی ارقام مناسب روغنی یا کنسروی و شناخت و بررسی مکان مناسب هر رقم می‌باشد (درویشیان، ۱۳۷۶). یکی از مهمترین عوامل در گسترش موفق سطح زیرکشت درختان زیتون، شناسایی و انتخاب رقم مناسب برای هر منطقه جغرافیایی می‌باشد و با توجه به افزایش سطح زیر کشت زیتون طی بیست سال اخیر در کشور، بررسی دقیق ارقام موجود از اهمیت زیادی برخوردار شده است، به طوری که عدم توجه به این مهم باعث بروز خسارت جبران ناپذیر به باغداران و در نهایت به اقتصاد کشور خواهد شد، افزایش جمعیت و لزوم تامین غذا و وابستگی روغن خوراکی به خارج از کشور زمینه توسعه کشت زیتون در ایران را باعث شده است. طبق آمارنامه وزارت جهاد کشاورزی بیش از ۹۰ هزار هکتار از اراضی کشور زیر کشت زیتون می‌باشد. که از این مقدار بخش قابل توجهی زیرکشت این ارقام می‌باشد (ارجی، ۱۳۸۶). با توجه به تفاوت‌های موجود که در خواص ارثی و نیازهای محیطی که در ارقام زیتون وجود دارد بررسی‌های فنولوژیک جهت تعیین سازگاری و منطقه‌ای کردن ارقام تجارتي داخلی و خارجی از مسائل مهم طرح توسعه کشت زیتون می‌باشد. یکی از اهداف بزرگ دولت در بخش کشاورزی، تأمین و خودکفایی کشور از نظر روغن مصرفی است. زیتون یکی از گیاهان روغنی است که با ویژگی‌های بارزی همچون محدوده تحمل به نسبت زیاد در برابر شرایط نامساعد محیطی و کم توقع بودن و امکان کشت در محدوده وسیع، بالابودن کیفیت روغن و اهمیت آن از نظر تغذیه، قیمت بالای روغن آن و امکان صادرات به سایر کشورها، بسیار مورد توجه است. هدف از این تحقیق ارزیابی خصوصیات میوه و هسته ارقام تجارتي کشت شده زیتون در منطقه است. زیتون (*Olea europea L.*) گیاهی است از تیره زیتونیان (*Oleaceae*). که از میوه آن جهت تهیه کنسرو و روغن زیتون استفاده می‌شود، گونه‌های اهلی زیتون آلپلوئید با $2n = 26$ کروموزوم هستند (محمدی، ۱۳۸۵). جنس زیتون با گونه‌ها و ارقام متعدد به صورت درخت یا درختچه‌های خودرو (وحشی) و یا اهلی شده، طبیعی یا اصلاح شده در مناطق وسیعی از هر دو نیمکره، تحت شرایط اقلیمی مدیترانه‌ای در آفریقا، آسیا، آمریکا، اروپا و اقیانوسیه پراکنده شده است. هوکر در فلور هند ۳۵ گونه در دنیای قدیم، از مناطق معتدله شمالی تا آفریقای جنوبی و زلاند نو را در این جنس قرار می‌دهد (صادقی، ۱۳۸۱). نتیجه تحقیقات (بن سیک و همکاران، ۲۰۱۰) روی خصوصیات مورفولوژیکی میوه، هسته و برگ چهار فنوتیپ از رقم لاستروکا زیتون نشان داد که بین فنوتیپ‌های مورد مطالعه تفاوت‌های مورفولوژیکی وجود دارد. (پادولا و همکاران، ۲۰۰۸) عملکرد میوه، اندازه میوه، نسبت گوشت به هسته و درصد روغن میوه را در ۱۳۴ ژنوتیپ زیتون در سه منطقه مرکز و جنوب ایتالیا با هدف انتخاب بهترین ژنوتیپ برای کاربردهای مختلف بررسی کردند و در نهایت ۲۱ ژنوتیپ را به عنوان ارقام امیدبخش برای دستیابی به ارقام جدید معرفی کردند. (پور اسکندری و همکاران، ۱۳۹۲) نشان دادند